

Kapittel 4. Enkeltpersonforetak

4.1 Innledning

Advokatvirksomhet i form av enkeltpersonforetak er den største gruppen av advokatforetak, målt i antall foretak. I henhold til Advokatforeningens bransjeundersøkelse i 2012 utgjør enkeltpersonforetakene 70 % av alle advokatforetak. Gruppen beskjeftiger imidlertid bare 24 % av advokatene. Mange av enkeltpersonforetakene driver i kontorfellesskap med andre advokater, men både antallet enkeltpersonforetak totalt, og andelen av disse som driver i kontorfellesskap, synes å være i nedgang.

En advokat som driver annen virksomhet ved siden av advokatvirksomheten, kan ha flere enkeltpersonforetak. Dersom man for eksempel er gårdbruker eller kunstner ved siden av advokatvirksomheten, krever ikke det at noen av virksomhetene må organiseres som noe annet enn enkeltpersonforetak.

4.2 Etablering – formkrav

En advokat med aktiv advokatbevilling kan starte sin egen advokatvirksomhet uten noen nærmere tillatelser. Oppstart av virksomheten må imidlertid meldes til Tilsynsrådet for advokatvirksomhet, virksomheten må registreres enten i Enhets- eller Foretaksregisteret, og normalt også i Merverdiavgiftsregisteret. Dersom virksomheten skal ha ansatte, må foretaket også registreres i Arbeidsgiverregisteret. Dersom det skal drives eiendomsmegling, må virksomheten registreres hos Finansstilsynet.

4.3 Drift

4.3.1 Generelt

De vanlige reglene for drift av advokatvirksomhet gjelder også for den advokat som driver alene. Dette gjelder for eksempel Regler for god advokatskikk, bokførings- og regnskapsreglene og reglene om merverdiavgift. Regnskapslovens bestemmelser om enklere krav for små foretak gjelder for advokatvirksomhet dersom vilkårene er oppfylt. Det er imidlertid også noen særlige regler i advokatforskriften § 3a som uansett må følges. Advokatvirksomhet har for øvrig ifølge advokatforskriften § 3a-9 full revisjonsplikt uansett størrelse.

Likeledes må også enkeltpersonforetak etablere rutiner for å håndtere personopplysningsloven og hvitvaskingsloven.

4.3.2 Sykdom – back-up løsning

Det anbefales at alle advokater som driver alene eller i små fellesskap tegner sykeavbruddsforsikring. Mange kontorutgifter fortsetter å løpe også under sykdom, og advokaten vil være fullt personlig ansvarlig for disse. Som advokat er man ofte nødt til å holde en minimumsvirksomhet i gang selv om man er syk, for å ivareta klientenes interesser og sørge for ikke selv å komme i ansvar. Det betyr at man vil søke å unngå 100 % sykemelding med mindre man er helt nødt, og sykeavbruddsforsikringen bør derfor være slik at den kommer til utbetaling ved lavere sykemeldingsgrad enn 100 %.

Erfaringen viser også at det kan oppstå situasjoner hvor en advokat blir helt ute av stand til å utføre sine oppgaver på grunn av sykdom, dødsfall eller lignende. Det anbefales derfor at man vurderer muligheten for å etablere en back-up løsning for det tilfellet at man blir ute av stand til å ivareta sine og klientenes interesser. Dette kan gjøres ved man avtaler samarbeid med en

kollega som gis fullmakt til å disponere bankkonti og til å åpne post, herunder e-post, samt ta kontakt med advokatens klienter. Dersom man er i et kontorfellesskap kan det være naturlig at fullmakten gis til en av kontorfellene.

Fullmakten kan være tidsbegrenset og fornyes jevnlig, og kan eventuelt oppbevares hos en utenforstående som for eksempel advokatens revisor eller regnskapsfører. Dersom man ikke har en slik back-up løsning, vil det i et konkret tilfelle måtte oppnevnes en forvalter etter bestemmelsene i advokatforskriften kapittel 7.

4.4 Ansvar

En advokat som driver sin virksomhet som enkeltpersonforetak, er fullt ansvarlig med hele sin personlige formue for alle foretakets forpliktelser, enten de skriver seg fra advokatvirksomheten eller fra kontordriften.

Domstolloven og advokatforskriften har regler om sikkerhetsstillelse på minimum fem millioner kroner, og åtte millioner kroner for advokat som har en eller flere autorisert(e) fullmektig(er). Sikkerhetsstillelsen er en sikkerhet for den som har et profesjonsansvarskrav mot advokaten, og dekker advokatens insolvens, og med regress mot advokaten.

Regler for god advokatskikk pkt. 3.6 krever at advokaten til enhver tid skal være ansvarsforsikret mot erstatningskrav som retter seg mot hans yrkesutøvelse under hensyn til virksomhetens art og omfang. I praksis er det i dag umulig å få tegnet sikkerhetsstillelse uten at det også tegnes ansvarsforsikring.

Forsikringen dekker uaktsom, og vanligvis også grovt uaktsom, men ikke forsettlig skadeforvoldelse. Forsikringen er en sikkerhet for advokaten ved at han eller hun ikke behøver å dekke uaktsomme skader av egne midler. Ansvarsforsikringen kan også anses som en sikkerhet for klienten, som kan reise krav mot en advokat uten å måtte gå på advokaten personlig.

Advokaten bør også tenke på hvilket ansvar vedkommende kan pådra seg utenom selve advokatvirksomheten, og sørge for tilstrekkelig forsikring. Dette gjelder for eksempel vanlige kontorforsikringer og sykeavbruddsforsikring, jf. ovenfor.

4.5 Eierendring - omdanning - opphør

4.5.1 Generelt

Dersom man ønsker å ta opp en eller flere partnere i advokatvirksomheten, må det skje ved at man i fellesskap oppretter et advokatselskap etter de regler som gjelder for den selskapsform man etablerer.

Et enkeltpersonforetak kan ikke som sådan selges til andre. Det vil i tilfelle være selve innholdet i advokatvirksomheten som overføres til et annet foretak.

Opphør av advokatvirksomhet som enkeltpersonforetak kan også skje formløst, men meldinger må sendes til de relevante instanser som Tilsynsrådet for advokatvirksomhet og eventuelt Finanstilsynet, Enhets- eller Foretaksregisteret og Merverdiavgifts- og eventuelt Arbeidsgiverregisteret. I tillegg må selvfølgelig alle løpende forhold og forpliktelser ordnes. Dette gjelder både forhold og forpliktelser overfor klienter, og de mer kontormessige forhold.

Merk at det må sørges for forsvarlig oppbevaring av advokatens arkiv også etter opphør av advokatvirksomheten.

4.5.2 Ansvar som reises etter avslutning av advokatvirksomhet

Det kan også påpekes at erstatningsansvar kan reises mot en advokat også etter at virksomheten er opphørt. Sikkerhetsstillelsen vil dekke alle krav som reises for profesjonsansvar, innenfor sin beløpsbegrensning. Dette hjelper imidlertid bare skadelidte, og ikke advokaten selv.

Ansvarsforsikring følger normalt “claims made” prinsippet. Det innebærer at det er forsikringsgiver på det tidspunktet da kravet blir meldt, som er ansvarlig. Ved opphør av advokatvirksomhet uten ny forsikring, er det derfor viktig at den tidligere profesjonsansvarsforsikringen dekker erstatningskrav som blir fremsatt etter opphørstidspunktet, såkalt “run off” dekning. Man bør også tenke gjennom hvor lang periode “run off” dekningen skal omfatte. Det beste er en evigvarende “run off”. Dersom den skal være tidsbegrenset, bør man tenke gjennom hvor lenge etter avviklingen det kan komme krav som skriver seg fra advokatvirksomheten.

I mange jurisdiksjoner er det vanlig at man må tegne og betale for en egen “run off” forsikring når man slutter. I Norge er det ofte slik at “run off” er inkludert i den vanlige forsikringen. Det er imidlertid viktig å forvise seg om at det er tilstrekkelig “run off” dekning i den forsikringen man har, både når det gjelder omfang og varighet.

Evigvarende “run off” er inkludert i Advokatforeningens individuelle ansvarsforsikring (singeldekningen).